

Bacheloroppgave

IDR600 Sport Management

Idrett og høyere utdanning/Sport and higher education

Kristine Bøe og Kjell André Eide

Totalt antall sider inkludert forsiden: 47

Molde, 29.05.2009

Publiseringsavtale

Tittel på norsk: Idrett og høyere utdanning

Tittel på engelsk: Sport and higher education

Forfatter(e): Kristine Bøe og Kjell André Eide

Fagkode: IDR 600

Studiepoeng: 15

Årstall: 2009

Veileder: Oskar Solenes

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven. §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja: **Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?** ja nei

Er oppgaven unntatt offentlighet?

ja nei

(inneholder taushetsbelagt informasjon. Jfr. Offl. §13/Fvl. §13)

Dato: 28.05.2009

FORORD

Å skrive oppgave om temaet ”Idrett og høyere utdanning” har vært både spennende og lærerikt. At vi fikk mulighet til å gjennomføre en spørreundersøkelse blant idrettsutøvere på høyt nivå, har gjort dette prosjektet svært interessant.

Vi ønsker å takke klubbene i Toppserien og Postenligaen for menn for deres behjelpelighet, samt alle utøverne som tok seg tid til å delta i vår undersøkelse.

Spesielt vil vi rette en takk til Oskar Solenes for god hjelp og veiledning underveis i oppgaven.

INNHALDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING	1
1.2 Tidligere forskning	3
1.3 Kontekst.....	4
2. TEORI.....	6
2.1 Sosiologiske teorier og studier av idrett	6
2.2 Ny-institusjonell teori	6
3. METODE	7
3.1 Gjennomføring av undersøkelsen	7
3.2 Validitet	8
3.3 Reliabilitet	8
4. HOVEDDEL - ANALYSE	9
4.1 Kvinnelige fotballspillere	9
4.2 Mannlige håndballspillere	15
5. DISKUSJON/OPPSUMMERING	21
5.1 Utdanningsnivå.....	21
5.2 Lønns- og kontraktsforhold	21
5.3 Deltagelse på flere arenaer.....	22
5.4 Livet etter idrettskarrieren	24

Vedlegg:

- Vedleggstabeller
- Spørreskjema
- Informasjonsbrev til utøverne

1. INNLEDNING

Hva gjør en toppidrettsutøver når idrettskarrieren er over? De fleste idrettsutøvere avslutter sin sportslige karriere i relativt ung alder. Det gjør at mange må belage seg på å finne noe nytt å gjøre når idrettskarrieren tar slutt. Men er det egentlig noen som planlegger tiden etter at de legger opp som aktiv idrettsutøver? Har de den kunnskapen og utdannelsen som kreves for å gå over i et annet yrke?

Toppidrett og utdanning er et tema som det for tiden rettes mye oppmerksomhet mot. Vi kan til stadighet lese og høre om det i media og det ser ut til å være ulike meninger om viktigheten av en slik kombinasjon.¹ Ettersom toppidrettsutøvere har en noe usikker levevei er det vanskelig å vite hvor lenge en er på toppnivå. Fremtiden er noe uforutsigbar og kan være vanskelig å planlegge. Derfor vil noen kanskje se en trygghet i å ha en utdanning å falle tilbake på. Det er heller ikke gitt at en kan leve av å være idrettsutøver, noe som gjør at å jobbe eller å ta utdanning ved siden av er en nødvendighet. Toppidrettsjef Jarle Aambø er en av flere som har vist engasjement rundt idrett og utdanning. Han mener dette er en viktig sak. For å kunne prestere på en internasjonal toppidrettsarena er det viktig med en helhet, basert på trygghet og forutsigbarhet.² En som derimot mener at toppidrett og utdanning ikke hører sammen er talentspeider i SK Brann, Harald Aabrekk.³ Han har uttalt at det er umulig å kombinere fotball på toppnivå og utdanning, og at den kombinasjonen vil gå ut over begge parter. Dette viser at det er ulike holdninger om hvor viktig det er at utøvere tar en utdanning ved siden av idrettskarrieren. Et spørsmål vi da kan stille oss er om det blir lagt til rette for at idrettsutøvere på høyt nivå skal klare en slik kombinasjon?

I ulike sammenhenger kan det se ut som at det er mangel på retningslinjer fra myndighetene, om hvorvidt idrettsutøvere kan kreve en spesiell tilrettelegging ved studieinstitusjoner. I følge Lov om universitet og høyskoler har skolen plikt til å legge til rette studiesituasjonen for studenter som har særskilte behov.⁴ Kulturminister Trond Giske mener at slik tilrettelegging bør gjelde for idrettsutøvere. Han har uttalt: *”Toppidrettsutøvere er en gruppe som har et slikt behov for særskilt tilrettelegging. De enkelte læresteder og studentene må i samarbeid finne*

---

¹ <http://www.smp.no>

² Adresseavisen. 10.07.2008

³ <http://www.aftenposten.no>

⁴ <http://www.lovdatab.no>

fram til løsninger for at toppidrett og utdanning skal kunne kombineres på en god måte".⁵ Et studiested som har satt dette ut i praksis er NTNU i Trondheim. De har laget et studietilbud tilrettelagt for toppidrettsutøvere innen langrenn som kalles Team NTNU.⁶ Dette er et enestående tilbud som gjør at de ikke trenger å velge mellom idrett eller utdanning. Her får utøverne bedre tid til studiene sammen med andre i samme situasjon. Vi kan da spørre oss om det er langrenn eller utdanningen som er det viktigste her?

Kombinasjonen idrett og utdanning er ikke bare et tema som berører høyere utdanning. I dag er det normalt at det satses på utøvere i tidlig alder, eller at unge talenter selv velger å satse for fullt. Utøverne har da ofte skolegang i tillegg til idretten. En slik kombinasjon er ikke alltid like lett for fremadstormende talenter. For at dette skal være mulig, er det nødvendig med tilrettelegging. Norges Idrettsforbund har fastsatt på idrettstinget (2007) at norsk idrett har som mål å sikre yngre utøvere som fortsatt er i en studiesituasjon, de beste rammebetingelsene for å kunne kombinere studier og toppidrett.⁷ Flere fotball- og håndballklubber har samarbeidsavtaler med ulike videregående skoler, slik at skoledagen skal være best mulig tilpasset en idrettsutøvers hverdag. Det har blitt mer normalt å ta med lærere på treningsleirer i sesongoppkjøringen, som et tiltak for at idretten ikke skal gå utover skolegangen. Dette er viktig i arbeidet for at utøvere skal fullføre videregående utdanning, som er et vilkår om de skal gå videre på en høyere utdanning.

Dette viser at det er ulike holdninger til å kombinere idrettskarrieren med en utdanning. For å finne ut mer rundt dette temaet, kan det være interessant å undersøke hvordan utøverne selv ser på en slik kombinasjon. I 2007 ble det gjennomført et prosjekt ved Høgskolen i Molde (Solenes, Gammelsæter og Herskedal 2008). Det tok for seg norske utøvere på elitenivå i kvinnehåndball og herrefotball. Etter ønske om å utvide prosjektet "idrett og utdanning" og å gjennomføre samme undersøkelse på flere utøvere, ble det utgangspunkt for vår prosjektoppgave.

Vår undersøkelse tar for seg norske utøvere på øverste nivå i kvinnefotball og herrehåndball, henholdsvis Toppserien og Postenligaen. Vi ønsker gjennom dette prosjektet å finne ut hvor

---

⁵ <http://www.olympiatoppen.no>

⁶ <http://www.ntnu.no>

⁷ <http://www.olympiatoppen.no>

mange utøvere som faktisk kombinerer idrettskarrieren med utdanning. Fokuset i denne oppgaven vil være rettet mot høyere utdanning. Vi vil se på hvilke holdninger som er blant utøverne til å kombinere to karrierer, og årsakene til hvorfor noen velger å studere, mens andre ikke gjør det. Derfor er det interessant å se på hvilke faktorer som har betydning for et slikt valg. Problemstillingen for vårt prosjekt er: *"Hvilke faktorer påvirker idrettsutøvere til å ta en høyere utdanning?"*. I vår oppgave forstår vi idrettsutøver som en norsk spiller på øverste nivå, enten i Toppserien eller Postenligaen.

1.2 Tidligere forskning

1.2.1 Utdanningsnivå - normalbefolkningen

Opplysninger hentet fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) viser at det har blitt færre og færre som kun har grunnskole som sin høyeste utdanning. I 1985 var det 45 prosent av Norges befolkning som kun hadde grunnskoleutdanning, mot 30 prosent i 2007. På samme tidsperiode har andelen med fullført videregående utdanning, vært omtrent stabil på 43 prosent. Det ser ut som at flere og flere velger å ta en høyere utdanning ved høgskole eller universitet. Denne andelen har økt fra å være 13 prosent i 1985 mot tilsvarende 26 prosent i 2007. I 2007 hadde 24 prosent av den mannlige befolkningen høyere utdanning, mens tilsvarende prosent var 27 blant kvinnene.

1.2.2 Utdanning blant idrettsutøvere

Det er begrenset med forskning som tar for seg området toppidrett og utdanning, både når det gjelder norske og utenlandske studier. Det finnes likevel enkelte studier på dette området som kan si oss noe om tidligere funn og utdanningsnivået blant idrettsutøvere.

En av studiene tar for seg idrett, utdanning og profesjonalisering (Solenes, Gammelsæter og Herskedal 2008). Den ser på mannlige fotballspillere og kvinnelige håndballspillere på øverste nivå i Norge og viser et høyt utdanningsnivå. Både innen fotball og håndball var utdanningsnivået høyere enn normalbefolkningen, spesielt blant håndballjentene, der hele 88 prosent tok eller hadde fullført en høyere utdanning. Studien sier også at mange utøvere og klubber er positive til kombinasjonen idrett og utdanning. De aller fleste spillerne ser ikke på idretten som et hinder til å studere.

Bergsgard (2003) gjennomførte en undersøkelse blant unge, norske utøvere innen langrenn og fotball. Han satte fokus på hvilke tanker utøverne gjorde seg om å satse på en idrettskarriere. Halvparten var usikker eller negative til å satse fullt på idretten, først og fremst fordi det er en usikker levevei. Studien viser at de som ønsket å satse på idretten hadde en klar plan om å

studere i tillegg, for på den måten sikre seg en utdanning til etter endt idrettskarriere. Flertallet av utøverne er positive til kombinasjonen idrett og utdanning.

En annen norsk studie tar for seg 18 norske idrettsutøvere på toppnivå (Gilberg og Breivik 1998). Den ser blant annet på hvordan utøverne kombinerte skole og idrett under sin idrettskarriere. Det som viste seg var at når idretten etter hvert tok mer av deres tid, ble den prioritert foran utdanning. Kun tre utøvere hadde skolen som førsteprioritet hele veien til fullført videregående. To av utøverne i studien oppgir at de ikke har fullført videregående skolegang. Når det gjelder høyere utdanning blant de 18 toppidrettsutøverne, så har hele 50 prosent startet på en universitets- eller høgskoleutdanning, men kun seks prosent har fullført. Om utøverne fullførte utdanningen etter endt idrettskarriere sier ikke studien noe om.

Ser vi på studier utenfor Norge er det i Danmark gjennomført en omfattende undersøkelse rundt dette temaet (Nielsen, Nielsen, Christensen og Storm 2002). Den omfatter sosiale, utdanningsmessige og sportslige vilkår, og tar for seg både mannlige og kvinnelige kontraktspillere på elitenivå i dansk fotball og håndball. Også de fant et høyere utdanningsnivå blant utøverne sammenlignet med befolkningen generelt. Dette gjelder spesielt videregående utdanning, men er også tilfelle innen høyere utdanning. I sin studie fant de også at en stor del av utøverne (70 prosent) er positive til å ta en utdanning og/eller jobb ved siden av idretten. Spesielt innen håndball, der de også fant det økonomisk nødvendig. En annen studie på området ser på høyere utdanning blant profesjonelle fotballspillere på øverste nivå i Australia (Hickey og Kelly 2008). Den tar for seg utøvere som er i ulike stadier i karrieren og ser på hvordan de forbereder seg på livet etter idrettskarrieren. Den viser et høyt utdanningsnivå blant fotballspillerne. Likevel ble idrettskarrieren prioritert foran utdanning i de situasjonene en slik kombinasjon ble opplevd som vanskelig.

1.3 Kontekst

Toppserien er den øverste divisjonen for kvinnefotball og er et relativt nytt fenomen i Norge. Kvinnefotball kom under Norges Fotballforbund (NFF) i 1976, som i dag er det største særforbundet i Norge, også når det gjelder kvinnelige utøvere. Seriesystemet har vært landsomfattende siden 1987 (Goksøyr og Olstad 2002). I dag består Toppserien av tolv klubber.

Øverste divisjon i norsk håndball, både for menn og kvinner, heter Postenligaen. Postenligaen for menn, heretter omtalt som Postenligaen, består i dag av tolv klubber og er under Norges

Håndballforbund. I forhold til kvinnefotball har herrehåndball noe eldre tradisjoner. Det første norgesmesterskapet for menn ble arrangert allerede i 1939.⁸

1.3.1 Økonomi i norsk kvinnefotball

Norsk kvinnefotball har lenge vært preget av skjør økonomi, men de siste årene kan man likevel se en positiv utvikling. Dette kan nok skyldes den store satsingen NFF startet på i 2007, ”Jenteløftet”. Dette ble omtalt som tidenes satsing på norsk kvinnefotball og skal bidra til økonomisk og sportslig fremgang i Toppserien.⁹ Satsingen innebærer at Toppserien får en støtte på til sammen 200 millioner fordelt på fem år. I tillegg får alle klubbene hvert år et tilskudd på en million kroner. Gjennom denne støtten får klubbene dekket kostnader i forbindelse med reise til seriekamper og NFF har også tatt over noen av klubbenes administrative oppgaver.¹⁰ I tillegg til Jenteløftet satses det mer kommersielt nå enn før. Blant annet blir en kamp per serierunde direkteendt på tv. Ligaen har også bundet seg til flere nye og verdifulle samarbeidsavtaler, som i tillegg til det kommersielle skal bidra til å skape en ny profil for Toppserien. Dette er tiltak som skal gjøre norsk kvinnefotball mer attraktiv.

Tall vi har fått fra NFF viser at omsetningen i Toppserien har økt de siste fire årene:

2005: 42 mill

2006: 70 mill

2007: 78 mill

2008: 82 mill

1.3.2 Økonomi i norsk herrehåndball

Vi har ikke lyktes å komme i kontakt med Norges Håndballforbund for å få tak i omsetningstall fra Postenligaen. Gjennom oppslag i media tyder det på at mange klubber sliter økonomisk for tiden. Flere går med underskudd og en konsekvens av dette er at noen av klubbene har blitt nødt til å fristille spillere fra kontrakt.¹¹ En medvirkende årsak til den vanskelige økonomiske situasjonen er finanskrisen som rammer samfunnet i dag. Den gjør det vanskelig å få tak i sponsorer fra næringslivet, som er viktige penger for klubbhåndballen. En annen årsak det har blitt uttrykt missnøye med er den sviktende økonomiske støtten fra Norges Håndballforbund. I 2008 hadde NHF 60 millioner i egenkapital og seks millioner

---

⁸ <http://www.handball.no>

⁹ <http://www.fotball.no>

¹⁰ <http://www.ekstranett.fotball.no>

¹¹ <http://www.h-avis.no>

kroner i overskudd. ”Forbundet har aldri vært bedre stilt. Vi må se på om det finnes mulighet for bedre støtte fra sentralt hold. Der er det midler”, har tidligere landslagstrener, Marit Breivik, uttalt.¹²

2. TEORI

2.1 Sosiologiske teorier og studier av idrett

Når vi skal ta for oss temaet idrett og utdanning kan vi se det i sammenheng med et sosiologisk samfunnsperspektiv. Sosiologi handler om relasjonene mellom individ, om våre liv og vår atferd (Giddens 1993). Menneskelig atferd er komplisert og mangesidet. Det gjør det usannsynlig at et enkelt perspektiv kan dekke alle aspekter. Derfor er det mange teoretiske tilnærminger innen sosiologi og ikke en enkelt som dominerer. Et teoretisk dilemma i sosiologien er hvorvidt vi kan knytte menneskelige handlinger til sosial struktur. Er det vi mennesker som skaper samfunnet eller er vi skapt av det? I vår oppgave kunne vi sett på dette ut fra et funksjonalistisk, konflikt eller et kritisk perspektiv. Den funksjonalistiske tilnærmingen sier at sosiale sammenhenger er basert på enighet og felles verdier (Coakley 1994). Konfliktperspektivet mener derimot at det baserer seg på tvang, utnyttelse og manipulasjon av enkeltindivid. Den kritiske teorien sier på sin side at sosiale sammenhenger er laget av mennesker, med begrensninger av historisk makt og sosiale betingelser. Disse teoriene kunne forklart sammenhenger i idrett og utdanning på en god måte, men vi har derimot valgt å benytte oss av ny-institusjonell teori. En slik teori fokuserer på strukturelle endringer i idrettsorganisasjoner (Slack 1997). Slike endringer vil også påvirke andre områder, for eksempel på individnivå. Strukturendringer påvirker altså hvordan mennesker tenker, handler og hvordan de forholder seg til hverandre. Nettopp at ny-institusjonell teori ikke er låst i enten individ eller struktur, gjør at vi har valgt å bruke den i vår oppgave.

2.2 Ny-institusjonell teori

Ny-institusjonell teori sier at organisasjoner forandrer seg fordi de må tilfredsstille forventninger som blir stilt til dem (Slack 1997). Forventninger som dette kommer oftest fra myndigheter, profesjoner og interessergrupper som har forventninger og meninger om hvordan organisasjonen bør organiseres. Organisasjoner som har myndighet kan gjøre slike forventninger om til krav, slik at endringene må gjennomføres. Eksempler på slike

---

¹² <http://www.adressa.no>

organisasjoner er staten, UEFA, IOC osv. Når slike krav stilles blir det sett på som eneste måten å organisere på. Forventninger som blir gjort om til krav vil føre til at organisasjoner som ikke tilfredsstiller forventningene kan miste viktige ressurser (O'Brien og Slack 2004). De organisasjonene som ikke gjennomfører de kravene som blir stilt, kan velge å late som de endrer seg, og bare delvis gjøre det. Ny-institusjonell teori sier at vi blir like på hvordan vi driver organisasjoner, på grunn av at vi tilpasser oss normer etter hvert som nye måter å gjøre ting på blir "in" (Gammelsæter og Jakobsen 2008). Hovedforklaringen er at folk ønsker å følge det nyeste. Det er rett og slett nye trender/normer som i noen tilfeller kan føre til en nasjonal homogenisering. Slike trender bestemmer hva vi skal gjøre; vi må bare gjøre det fordi det er populært. Omgivelsene blir da bestemmende for hvordan en organisasjon organiseres. Selve organisasjonen blir passiv. Vi vil bruke denne teorien til å finne forklaring på hvorfor noen utøvere velger å studere ved siden av idretten. Dette vil vi komme tilbake til i diskusjonen.

3. METODE

3.1 Gjennomføring av undersøkelsen

Ved oppstart av dette prosjektet ble det bestemt at vi ved innhenting av data skulle benytte oss av spørreskjema. Ved utsendelse av spørreskjemaene har vi valgt å benytte oss av dataprogrammet Questback. Dette er en enkel og billig måte å nå ut til mange respondenter. Samtidig er det naturlig for oss ettersom dette er en videreføring av en tidligere spørreundersøkelse. Norges Fotballforbund og Norges Håndballforbund ble informert om prosjektet. Prosjektet er også godkjent av Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskaplige datatjeneste (prosjektnummer 21114). Utvalget i undersøkelsen er norske spillere i Toppserien og Postenligaen. Vi kontaktet klubbene per telefon og fikk tilgang til spillernes e-postadresser. Elleve av tolv klubber i Postenligaen ønsket å delta. Også i Toppserien var elleve av totalt tolv klubber interesserte. Spørreskjemaet ble sendt ut til 347 respondenter fordelt på 22 klubber. Til sammen var det 209 som svarte, noe som gir en samlet svarprosent på 60. Det ble sendt ut tre purringer via e-post til de som ikke svarte. Når vi har analysert innhentet data, har vi benyttet oss av dataregistreringsprogrammet SPSS. På den måten har vi plukket ut den informasjonen vi mener er mest relevant for vår oppgave. Undersøkelsen var frivillig og alle spørreskjemaer ble aidentifisert slik at uvedkommende ikke kan kjenne igjen den enkelte utøvers identitet.

3.2 Validitet

Som nevnt benytter vi samme spørreskjema som er brukt i en tidligere undersøkelse (Solenes, Gammelsæter og Herskedal 2008). De fleste spørsmålene som ble brukt i den forrige undersøkelsen er også relevant for det vi ønsker å finne ut. Likevel kan det være enkelte spørsmål som har blitt misforstått av respondentene.

I spørsmål 13, hvor utøverne skal oppgi samlet inntekt, tyder det på at noen har misforstått spørsmålet. Det er grunn til å tro at ikke alle har oppgitt inntekt fra idrettslig aktivitet, men også regnet med annen inntekt. Likevel har ikke dette så stor betydning for det vi ønsker å finne ut. Det neste spørsmålet vi mener kan være litt misvisende er spørsmål 18, hvor utøverne skal angi hvilken videregående opplæring de har fullført. Det er vanskelig for oss å si helt sikkert at samtlige har mulighet til å studere videre på høyere utdanning, ettersom yrkes- og allmennfaglig videregående opplæring er under samme svaralternativ. De som har yrkesfaglig utdanning har ikke nødvendigvis studiekompetanse.

I en spørreundersøkelse er det alltid en sjanse for at ikke alle tar undersøkelsen seriøst. Ettersom alle utøverne fikk utsendt en e-post med informasjon i forkant, var alle klar over hensikten med undersøkelsen. Når de vet formålet på forhånd er det større sjanse for at de svarer ærlig. Det er også grunn til å tro at de som har deltatt, er interessert i å svare oppriktig, ettersom det er frivillig å delta.

Når vi mottok spillernes kontaktinformasjon fra klubbene var ikke de norske skilt ut fra de utenlandske utøverne. Dette måtte vi selv gjøre og dermed er det mulighet for at ikke alle ble silt ut. Likevel er det såpass få at det har svært liten betydning for våre resultat.

3.3 Reliabilitet

Som beskrevet ovenfor har vi benyttet oss av programmene Questback og SPSS. Questback gjør at undersøkelsen blir anonymisert og at all den informasjonen vi har samlet inn ikke blir tilgjengelig for andre. Ved å bruke SPSS ved analysing av data er sjansen liten for at det oppstår målefeil. En feilkilde som har kunnet oppstått i gjennomførelsen av spørreundersøkelsen er skrivefeil når vi har hentet ut tall fra analyseprogrammet.

Vi har valgt å skille idrettene fra hverandre når vi nå skal analysere innhentet data.

4. HOVEDDEL - ANALYSE

4.1 Kvinnelige fotballspillere

4.1.1 Respondentene

Det ble sendt ut spørreskjema til 201 spillere fra Toppserien. I alt var det 137 kvinnelige respondenter som deltok i undersøkelsen, noe som gir en svarprosent på 68. Respondentene er mellom 16 og 38 år gammel, med et flertall av utøvere i aldersgruppen 16 til 20 år (vedleggstabell 1). 64 prosent av utøverne bor alene. 35 prosent har sivil status som gift eller samboer. Det er bare fem av de kvinnelige fotballspillerne som på nåværende tidspunkt har fått barn. Dette kan ha en sammenheng med at i underkant av 85 prosent av respondentene er under 30 år, og at de velger å prioritere idrett, utdanning og/eller jobb (vedleggstabell 2 og 3.)

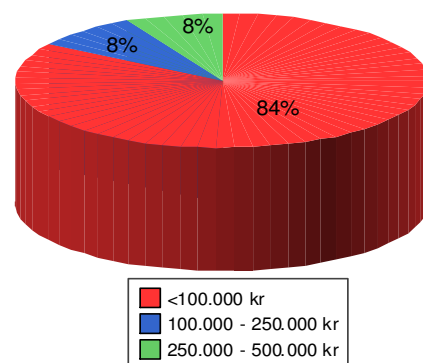
4.1.2 Kontrakts- og lønnsforhold

Kontraktstype	Prosent
Kontrakt som fulltidsprofesjonell spiller	24
Kontrakt som deltidsbekteftiget spiller	39
Leiekontrakt	1
Annen type kontrakt	37
Total (N=135)	101

Som tabell 1 viser har 24 prosent av utøverne i Toppserien kontrakt som fulltidsprofesjonelle spillere. At mange oppgir at de har en form for kontrakt, tyder på at det er vanlig med kontrakt blant de kvinnelige fotballspillerne.

Det er delte meninger blant utøverne om hvorvidt de ser på forholdet til klubben som et forhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Noen betrakter idrettskarrieren som en jobb, men ikke alle deler dette synet. Det er trolig flere årsaker til denne uenigheten. En av dem kan være lønnsforholdene i Toppserien. Som figur 1 viser kan det økonomisk sett være vanskelig å leve av å være kvinnelig fotballspiller på toppnivå i Norge. Hele 84 prosent av utøverne oppgir at de tjener hundre tusen

Figur 1: Samlede inntekt i 2008 (kun fra idrett) (N=136).

kroner eller mindre per år på idretten. Et slikt lønnsnivå gjør det ikke overraskende at litt over halvparten oppgir at de jobber ved siden av fotballkarrieren (vedleggstabell 4). Samtidig gir 70 prosent uttrykk for at dette faktisk er økonomisk nødvendig.

4.1.3 Utdanning

Det ser ikke ut til at idretten i betydelig grad har påvirket utøvernes muligheter til å fullføre videregående utdanning. 21 prosent gir uttrykk for at idrettskarrieren har redusert mulighetene, mens hele 73 prosent sier dette har liten eller ingen betydning (vedleggstabell 5). Samtlige av de kvinnelige utøverne har fullført eller er i ferd med å fullføre videregående opplæring. 55 prosent har gått på idrettslinje, mens 35 prosent oppgir å ha fullført yrkes- eller allmennfaglig utdanning (vedleggstabell 6). Med fullført videregående utdanning kan man anta at de har studiekompetanse og dermed utgangspunkt til å fortsette på høyere utdanning.

4.1.4 Høyere utdanning

Mange av dagens Toppseriespillere er også opptatt på flere arenaer enn bare fotball. Det er bare fire prosent av utøverne som verken studerer eller jobber i tillegg til å drive med idrett på høyt nasjonalt nivå.

Tabell 2: Hvor mange som tar utdanning på nåværende tidspunkt. Prosentandeler.	
	Prosent
Nei	41
Ja, videregående skole (allmenn-/yrkesfag)	7
Ja, videregående skole (idrettslinje)	15
Ja, høyere utdanning (universitet eller høgskole)	34
Ja, annet	3
Total (N=136)	100

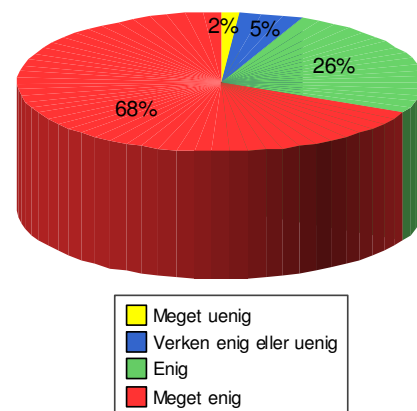
Tabell 2 viser at i underkant av 60 prosent av utøverne studerer på nåværende tidspunkt. Av disse er det 34 prosent som tar en høyere utdanning. En stor andel oppgir at de ikke studerer nå. Dette kan henge sammen med at 40 prosent av spillerne allerede har fullført en høyere utdanning ved universitet eller høgskole. Disse tallene viser at mange av spillerne studerer og gir et inntrykk av at idrett og utdanning ikke er en umulig kombinasjon. Det er likevel delte meninger om hvorvidt idrettskarrieren har redusert muligheten til å ta en høyere utdanning. I underkant av 44 prosent gir uttrykk for at idretten i noen eller stor grad har redusert mulighetene til å ta høyere utdanning, mens 45 prosent mener det har hatt liten eller ingen betydning. Dette betyr at fotballkarrieren i større grad går utover studiene ved en høyere utdanning enn hva som er tilfellet ved videregående skole.

Om man derimot ser på hvorvidt utdanning påvirker idrettskarrieren, gir spillerne uttrykk for at dette i større grad er tilfelle. Halvparten av utøverne mener studiene har gått utover fotballkarrieren (vedleggstabell 7). Andelen er noe større blant de som tar en høyere utdanning. 58 prosent oppgir at studiene har gått utover idrettskarrieren. Dette indikerer at studiene gjør det vanskelig å holde fokus på fotball til en hver tid. Et alternativ kan da være å satse fullt og helt på idrettskarrieren og utsette utdanning/jobb til senere. Det er delte meninger blant fotballspillerne rundt dette. 37 prosent gir uttrykk for at de er villig til å ta en slik beslutning, mens like mange sier at dette ikke er aktuelt for dem (vedleggstabell 7).

Et stort flertall blant utøverne er positive til å ha en jobb eller ta utdanning ved siden av fotballkarrieren. Figur 2 viser at totalt 94 prosent er enig eller meget enig i at dette er en bra kombinasjon. Dette kan tyde på at mange mener det er positivt med impulser fra andre miljø. Samtidig kan det være grunn til å tro at mange av økonomiske årsaker synes det er bra å ha en jobb i tillegg til idrettskarrieren. Å delta på flere arenaer kan også ha sin bakside, rent tidsmessig. Hele 85 prosent føler seg ofte tidsmessig presset i hverdagen (vedleggstabell 7). Ser vi kun på de som tar høyere utdanning, gir 94 prosent uttrykk for det samme. At så mange føler seg tidsmessig presset i hverdagen, gir grunn til å tro at det blir vanskelig å gjennomføre en høyere utdanning med normal studieprogresjon. Dette ser ikke ut til å stemme. Hele 76 prosent av de som tar en høyere utdanning på nåværende tidspunkt mener de kan fullføre studiene på normert tid. Dette viser at flertallet mener en slik kombinasjon er overkommelig.

For utøvere som ønsker å studere eller jobbe i kombinasjon med idrett, vil det gjerne kreve litt tilrettelegging og godtakelse fra fotballklubbene sin side. 86 prosent av utøverne gir uttrykk for at klubbene er positive til en slik kombinasjon. Om vi derimot ser på i hvilken grad klubbene legger til rette for deres sivile karriere er andelen noe mindre. 46 prosent er enig i at klubbene legger til rette for spillerne (vedleggstabell 8). I det store og hele er altså klubbene

Figur 2: Bra hvis man kan ta en utdanning eller ha en jobb ved siden av idretten (n=136).

positive til at deres spillere kombinerer fotballen med utdanning, men ikke alle tar like mye ansvar når det gjelder tilrettelegging.

4.1.5 De som ikke tar høyere utdanning

I de to neste tabellene tar vi kun for oss de utøverne som på nåværende tidspunkt ikke studerer. De viser hvilke faktorer som kan ha påvirkning for at noen velger å ikke ta høyere utdanning, samt hva som kunne fått dem til å studere. Noen kan allerede ha fullført en høyere utdanning, som gjør at spørsmålet ikke blir relevant for alle. Ettersom det er et lite utvalg respondenter, er vi forsiktig med å si noe konkret ut fra disse tallene. Det vil likevel gi oss en antydning om hvilke faktorer som er viktig for spillerne.

Tabell 3: Jeg ønsker å ta høyere utdanning, men gjør det ikke fordi... Prosentandeler					
	Meget uenig/ Uenig	Verken enig eller uenig	Enig/ Meget enig	Ikke relevant /vet ikke	Total (N)
- det er problematisk å kombinere med idretten	13	15	40	33	101 (55)
- jeg synes det er et stort skritt å ta	40	8	13	40	101 (53)
- det finnes ikke interessante studier i nærheten	38	8	19	36	101 (53)
- klubben ikke legger ikke til rette for dette	43	11	6	40	100 (53)
- det er ikke tradisjon for å ta utdanning i min klubb	62	-	2	36	100 (53)
- det er ikke tradisjon for å ta utdanning i min familie	66	-	-	34	100 (53)

Tabell 3 viser at den årsaken som i betydelig grad ser ut til å ha innvirkning på om utøvere studerer eller ikke, er at det er problematisk å kombinere med idretten. At det ikke finnes interessante studier i nærheten har også i noen grad fått tilslutning fra utøverne.

Verken at det er et stort skritt å ta eller mangel på tilrettelegging fra klubb, ser ut til å ha særlig innvirkning. Det som er verdt å legge merke til, er at en stor andel er uenig i at det ikke er tradisjon for å ta utdanning i deres klubb. Dette kan gi oss et inntrykk av at det er vanlig å ta utdanning i Toppserieklubbene og indikerer at det er aksept for å studere innen kvinnefotball.

	Meget uenig/ Uenig	Verken enig eller uenig	Enig/ Meget enig	Ikke relevant /vet ikke	Total (N)
- jeg fant et godt nettbasert studium	18	15	29	38	100 (55)
- støtteapparatet la bedre til rette for det	35	9	11	46	101 (55)
- jeg fikk tildelt en studieveileder ved studiestedet	18	13	24	46	101 (55)
- treneren min oppfordret meg	22	16	7	55	100 (55)
- det ble gitt undervisning i nærheten	13	13	31	44	101 (55)
- flere i klubben min gjorde det sammen	27	16	13	44	100 (55)

Hva er avgjørende for at disse utøverne hadde begynt på en høyere utdanning? Det som ser ut til å være den viktigste faktoren er om det ble gitt undervisning i nærheten (se tabell 4). I hvilken grad de fant et godt nettbasert studium og om de fikk en studieveileder ved studiestedet ser også ut til å ha noe betydning. Verken mangel på tilrettelegging fra støtteapparatet, oppfordring fra trener eller om flere i klubben gjorde det sammen ser ut til å være avgjørende.

Ut fra de to tabellene ovenfor viser det seg at flere hadde tatt utdanning om det fantes studietilbud av interesse, samt undervisning i nærheten av klubbens lokalisering. Om flere hadde blitt tildelt en studieveileder, ville kanskje flere sett hvilke alternativ som finnes.

4.1.6 Livet etter idrettskarrieren

	Meget uenig/ uenig	Verken enig eller uenig	Enig/Meget enig	Ikke relevant/ Vet ikke	Total (N)
Jeg har ikke tenkt alvorlig på hva jeg skal gjøre etter endt idrettskarriere.	64	7	21	7	99 (135)
Jeg har en klar idé om hva jeg skal gjøre etter endt idrettskarriere.	29	15	52	4	100 (135)
Jeg frykter ofte for mine fremtidsutsikter når jeg legger opp som aktiv idrettsutøver.	68	16	10	7	101 (135)

Ettersom en stor andel av de kvinnelige fotballspillerne har fullført eller holder på å fullføre en høyere utdanning, kan vi tro at de ikke er særlig bekymret for tiden som kommer etter endt idrettskarriere. Tabell 5 viser at flertallet av utøverne har tenkt på hva de skal gjøre etter at idrettskarrieren er over. 10 prosent av utøverne gir uttrykk for at de ofte frykter for sine framtidsutsikter, mens i underkant av 70 prosent sier at dette er noe de ikke bekymrer seg for.

Videre ønsker vi å finne ut hvilken virkning en høyere utdanning kan ha for hvilke tanker idrettsutøverne har om fremtiden. For å se betydningen av høyere utdanning, velger vi å skille respondentene etter hvem som tar høyere utdanning, hvem som har fullført en høyere utdanning og de som verken tar eller har fullført en høyere utdanning.

Tabell 6: Jeg frykter ofte for mine fremtidsutsikter når jeg legger opp som aktiv idrettsutøver. Prosentandeler.					
	Meget uenig/ uenig	Verken enig eller uenig	Enig /Meget enig	Ikke relevant/vet ikke	Total (N)
Er under høyere utdanning	85	7	7	2	101 (46)
Fullført høyere utdanning	82	6	7	6	101 (55)
Ingen høyere utdanning	41	41	18	-	100 (22)

Undersøkelsen viser at de som har fullført en høyere utdanning og de som på nåværende tidspunkt tar en utdanning, i større grad har gjort seg opp tanker om fremtiden, sammenlignet med de som verken studerer nå eller har fullført en høyere utdanning. Ut fra tabell 6 kan man se at hele 85 prosent av de som studerer på nåværende tidspunkt gir uttrykk for at de ikke frykter for fremtidsutsiktene etter endt karriere. Av de som ikke har noe form for høyere utdanning er denne andelen betydelig mindre. Dette bekrefter antakelsen om at utøvere med en form for utdanning ikke i særlig grad frykter fremtiden. Utdanning ser ut til å skape en større trygghet for spillerne, ettersom de fleste har en gjennomtenkt plan for fremtiden.

De fleste spillerne i Toppserien må belage seg på å jobbe når deres idrettskarriere er over. På spørsmål om hvilken jobb de vil foretrekke når den tiden kommer, gir ikke overraskende 65 prosent uttrykk for at de ønsker seg en jobb innenfor det området de er utdannet eller planlegger å utdanne seg i. Få ser det som aktuelt å ha en jobb i tilknytning til fotball. Bare ni prosent sier de ønsker seg en jobb relatert til sin idrett (se vedleggstabell 9).

4.2 Mannlige håndballspillere

4.2.1 Respondentene

Det ble sendt ut 144 spørreskjema til utøverne i Postenligaen. Av disse var det 72 som valgte å delta i undersøkelsen, noe som gir en svarprosent på 50. Respondentene er i alderen 16 til 37 år. Det er et lite flertall av spillere i aldersgruppen 21 til 24 år (vedleggstabell 10). 57 prosent av spillerne er gift eller samboer. 18 prosent har barn. Dette gir et inntrykk av at ikke fullt så mange er etablert med familie (vedleggstabell 11 og 12).

4.2.2 Kontrakts- og lønnsforhold

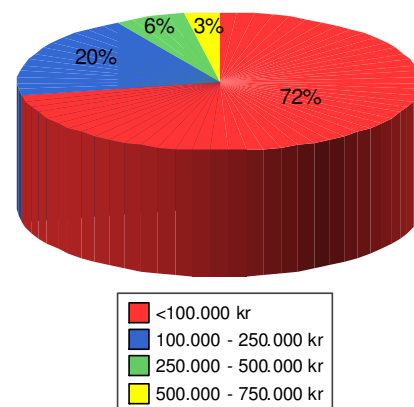
Kontraktstype	Prosent
Kontrakt som fulltidsprofesjonell spiller	6
Kontrakt som deltidsbekjeftiget spiller	82
Annen type kontrakt	13
Total (N=72)	101

Tabell 7 viser at hele 82 prosent har kontrakt som deltidsbekjeftiget spiller. Selv om få har kontrakt som fulltidsprofesjonell, ser vi at det er normalt blant de mannlige håndballspillerne å ha en form for kontrakt. 42 prosent betrakter sitt forhold til klubben som et forhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Selv om de fleste har deltidskontrakt eller annen type kontrakt, gir det et inntrykk av at mange ser på det å spille håndball som en jobb.

Figur 3 viser at lønnsnivået blant håndballherrene i Postenligaen er lavt.

I overkant av 70 prosent av respondentene tjener hundre tusen kroner eller mindre i året på idretten. Derfor er det kanskje ikke overraskende at 3 av 4 utøvere jobber i tillegg (vedleggstabell 13). Hele 78 prosent mener at det er økonomisk nødvendig å ha en jobb ved siden av idrettskarrieren. At så mange er økonomisk avhengig av å jobbe ved siden av, gjør kanskje at tid og mulighet til å studere begrenses.

Figur 3: Samlede inntekt i 2008 (kun fra idrett) (n=71).

4.2.3 Utdanning

Det kan se ut som at idretten ikke i noen særlig grad har påvirket den videregående skolegangen. 79 prosent gir uttrykk for at den i liten eller ingen grad har redusert mulighetene til å ta videregående utdanning (vedleggstabell 14). Alle utøverne har fullført eller er i ferd med å fullføre videregående skole. Av de som har fullført gikk 47 prosent på idrettslinje, mens 51 prosent har fullført yrkes- eller allmennfaglig utdanning. Dette betyr at nesten alle i utgangspunktet har mulighet til å ta høyere utdanning (vedleggstabell 15).

4.2.4 Høyere utdanning

Alle håndballspillerne oppgir at de enten tar utdanning og/eller jobber i tillegg til idrettskarrieren. Dette sier oss at utøverne er aktive på flere arenaer enn bare håndballbanen.

Tabell 8: Hvor mange som tar utdanning på nåværende tidspunkt. Prosentandeler.	
	Prosent
Nei	54
Ja, videregående utdanning (allmenn-/yrkesfag)	4
Ja, videregående utdanning (idrettslinje)	6
Ja, høyere utdanning (universitet eller høyskole)	31
Ja, annet	6
Total (N=72)	101

Tabell 8 viser at i underkant av halvparten av håndballspillerne tar en eller annen form for utdanning. 31 prosent tar på nåværende tidspunkt høyere utdanning ved universitet eller høyskole. At over halvparten ikke studerer nå, kan ha å gjøre med at 45 prosent av spillerne allerede har fullført en høyere utdanning. Disse tallene viser et høyt utdanningsnivå blant herrene og at idrettskarrieren dermed ikke er noe hinder for å studere i tillegg. Likevel gir i underkant av halvparten uttrykk for at idrettskarrieren i noen eller stor grad har redusert muligheten til å ta høyere utdanning (vedleggstabell 16). Det betyr at utøverne ser det som mer konfliktylft å kombinere idrett med høyere utdanning enn videregående skole. Snur vi om på dette ser vi at utdanning i større grad påvirker idrettskarrieren. 63 prosent er enig eller meget enig i at studiene går utover deres idrettskarriere (vedleggstabell 17). Blant de som tar høyere utdanning på nåværende tidspunkt er det 64 prosent som mener at dette er tilfelle. Dette gir inntrykk av at det kan være vanskelig å ha fokus på håndball til enhver tid, om en deltar på flere arenaer. Derfor kan vi stille oss spørsmålet om en bør utsette jobb/utdanning til senere? Det er delte meninger om dette. 35 prosent sier de er villig til å satse på idretten nå og vente med jobb/studier, mens 42 prosent gir uttrykk for at dette ikke er aktuelt for dem. (vedleggstabell 17.)

Figur 4 viser at det er et stort flertall blant spillerne som mener det er bra om man har en jobb eller tar utdanning ved siden av idrettskarrieren.

Totalt er 94 prosent positive til en slik kombinasjon. Samtidig kan det å kombinere to karrierer være tidsmessig krevende. Hele 86 prosent gir uttrykk for at de ofte er tidsmessig presset i hverdagen (vedleggstabell 17). Tar vi kun for oss de som tar høyere utdanning er andelen noe høyere. 95 prosent sier at dette er tilfelle.

Derfor kan det være grunn til å tro at det også kan bli tidsmessig problematisk å

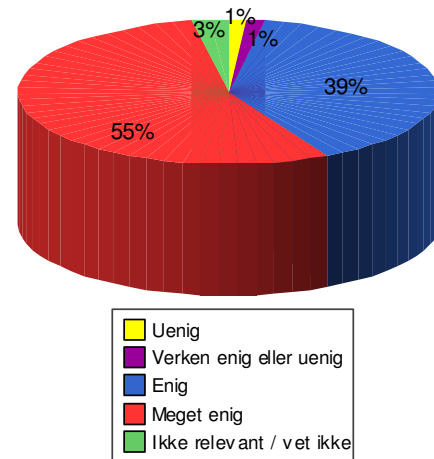
gjennomføre en utdanning på normert tid. Likevel hevder hele 78 prosent at de skal klare å fullføre en høyere utdanning med normal studieprogresjon.

Hva synes egentlig håndballklubbene om at utøverne studerer og/eller jobber ved siden av idretten? Mange av spillerne gir uttrykk for at deres klubb er positiv til en slik kombinasjon. 87 prosent er uenig eller meget uenig i at klubbene er negativ til dette. Det kan tolkes som at klubbene ikke begrenser mulighetene til å ta utdanning. Det er derimot færre som mener at klubbene legger til rette for at en slik kombinasjon skal være mulig. 40 prosent av spillerne sier at deres klubb legger til rette for utøvernes sivile karriere (vedleggstabell 18). Dette betyr kanskje at ikke alle klubbene ser på tilrettelegging for utdanning som deres ansvar.

4.2.5 De som ikke tar høyere utdanning

Tabell 9 og 10 viser ulike faktorer som kan påvirke valget om å ta utdanning. På samme måte som i analysen av de kvinnelige fotballspillerne, tar vi her for oss de som på nåværende tidspunkt ikke studerer. Også her er antall respondenter få og vi må ta hensyn til at noen kanskje har fullført utdanning tidligere.

Figur 4: Bra hvis man kan ta en utdanning eller ha en jobb ved siden av idretten (n=136).

Tabell 9: Jeg ønsker å ta høyere utdanning, men gjør det ikke fordi... Prosentandeler					
	Meget uenig/ Uenig	Verken enig eller uenig	Enig/ Meget enig	Ikke relevant /Vet ikke	Total (N)
- det er problematisk å kombinere med idretten	18	13	21	47	99 (38)
- jeg synes det er et stort skritt å ta	24	11	11	54	100 (37)
- det finnes ikke interessante studier i nærheten	16	11	24	50	101 (38)
- klubben ikke legger ikke til rette for dette	34	8	8	50	100 (38)
- det er ikke tradisjon for å ta utdanning i min klubb	32	13	3	53	101 (38)
- det er ikke tradisjon for å ta utdanning i min familie	41	5	5	49	100 (37)

I tabell 9 det ingen faktorer som klart skiller seg ut. Det vi kan se er at det er svært få som legger skylden på mangel på tilrettelegging fra klubben sin side. Heller ikke manglende tradisjon for å ta utdanning i klubb og familie ser ut som å være en avgjørende faktor for å begynne på en utdanning. Det kan tolkes i den retning av at det også er vanlig blant spillerne i Postenligaen å studere ved siden av. Det som ser ut til å ha større påvirkning på spillerne, er at noen ser det som problematisk å kombinere idrett og utdanning. I overkant av 20 prosent er enig eller meget enig i at dette er en årsak til at de ikke studerer. At det ikke finnes interessante studier i nærheten, er den faktoren det er størst enighet om. 24 prosent gir uttrykk for at dette har påvirkning for at de ikke tar en høyere utdanning.

Tabell 10: Jeg hadde tatt høyere utdanning hvis... Prosentandeler.					
	Meget uenig/ Uenig	Verken enig eller uenig	Enig/ Meget enig	Ikke relevant /vet ikke	Total (N)
- jeg fant et godt nettbasert studium	18	16	16	50	100 (38)
- støtteapparatet la bedre til rette for det	21	13	8	58	100 (38)
- jeg fikk tildelt en studieveileder ved studiestedet	21	11	11	58	101 (38)
- treneren min oppfordret meg	26	13	5	55	99 (38)
- det ble gitt undervisning i nærheten	14	5	27	54	100 (37)
- flere i klubben min gjorde det sammen	21	18	3	58	100 (38)

Ut fra tallene i tabell 10 så har verken bedre tilrettelegging fra støtteapparat, studieveiledning fra studiested, oppfordring fra trener eller at flere i klubben gjorde det sammen særlig stor betydning for utøvernes valg om å ta utdanning. Den eneste faktoren som får betydelig

oppslutning, er at de hadde tatt høyere utdanning om det hadde vært et undervisningstilbud i nærheten.

Det som altså ser ut til å ha størst innvirkning på utøvernes valg om å ta utdanning, er i hvilken grad utøverne finner studier av interesse og studier som har undervisning i nærheten av klubbens lokalisering. Selv om vi skal være forsiktig med å si noe konkret ut fra våre tall, kan man tro at om disse forutsetningene ble oppfylt, hadde kanskje en slik kombinasjon blitt sett på som mindre problematisk.

4.2.6 Livet etter idrettskarrieren

Tabell 11: Tilfredshet med egen situasjon samt ønsker for fremtiden. Prosentandeler.					
	Meget uenig/ uenig	Verken enig eller uenig	Enig /Meget enig	Ikke relevant/ Vet ikke	Total (N)
Jeg har ikke tenkt alvorlig på hva jeg skal gjøre etter endt idrettskarriere.	65	15	14	6	100 (72)
Jeg har en klar idé om hva jeg skal gjøre etter endt idrettskarriere.	13	22	65	-	100 (72)
Jeg frykter ofte for mine fremtidsutsikter når jeg legger opp som aktiv idrettsutøver.	72	6	17	6	101 (72)

Ettersom en idrettskarriere er en kort og usikker yrkeskarriere bør spillerne kanskje tenke på tiden som kommer etter endt idrettskarriere. Ut fra tabell 11 ser vi at flertallet av herrene har gjort seg opp tanker om nettopp dette. Hele 72 prosent gir uttrykk for at de ikke frykter for sine fremtidsutsikter, mens 17 prosent sier at dette er noe de bekymrer seg for.

Som i dameanalysen ønsker vi å se om de med høyere utdanning har andre tanker om fremtiden, enn de utøverne som ikke har fullført en høyere utdanning. For å se hvilken betydning høyere utdanning har, velger vi å skille respondentene etter hvem som tar høyere utdanning, hvem som har fullført en høyere utdanning og de som ikke tar eller har fullført en høyere utdanning.

Tabell 12: Jeg frykter ofte for mine fremtidsutsikter når jeg legger opp som aktiv idrettsutøver. Prosentandeler.					
	Meget uenig/ uenig	Verken enig eller uenig	Enig /Meget enig	Ikke relevant/Vet ikke	Total (N)
Er under høyere utdanning	77	9	9	5	100 (22)
Fullført høyere utdanning	88	-	6	6	100 (32)
Ingen høyere utdanning	60	7	27	7	101 (15)

Ut fra tabell 12 kan vi se at det er forskjeller blant de med og uten utdanning. Det som kanskje ikke er overraskende, men likevel verdt å merke seg, er at de som tar eller har fullført en høyere utdanning i mindre grad frykter for sine fremtidsutsikter. Undersøkelsen viser at utdanning skaper en større trygghet med tanke på fremtiden etter endt idrettskarriere. At ikke mer enn 27 prosent av de uten utdanning er bekymret for sine fremtidsutsikter, er litt tankevekkende, ettersom de ikke studerer nå og ikke har en tidligere utdanning å falle tilbake på.

På spørsmål om hvilken jobb spillerne foretrekker i fremtiden, er det ikke overraskende at i underkant av 60 prosent svarer at de ønsker en jobb innenfor det området de har utdannet seg. 10 prosent gir uttrykk for at de kunne tenke seg en jobb med tilknytning til håndball. At det er så få som ønsker en jobb i tilknytning til sin idrett kan ha å gjøre med at det ikke florerer av aktuelle jobber innen håndball. Mange av utøverne er i jobb på nåværende tidspunkt, derfor er det ikke unaturlig at 22 prosent ønsker å fortsette i sin nåværende jobb (vedleggstabell 19).

5. DISKUSJON/OPPSUMMERING

Som problemstillingen vår uttrykker, ønsker vi å se på hvilke faktorer som har størst betydning for at idrettsutøvere velger å ta høyere utdanning. Vi ville finne årsaker til hvorfor noen velger eller velger bort å studere i kombinasjon med idretten. Det vi har presentert i analysedelen gir oss utgangspunkt til å oppsummere og diskutere de viktigste funnene.

5.1 Utdanningsnivå

Sammenligner man med normalbefolkningen, er andelen som har fullført en høyere utdanning ved universitet eller høgskole, høyere blant idrettsutøverne. I 2007 hadde 26 prosent av Norges befolkning høgskole eller universitet som sin høyeste fullførte utdanning. Blant de mannlige håndballspillerne er tilsvarende prosentandel 45. Av fotballspillerne i Toppserien er andelen på 40 prosent. Disse funnene støtter en tidligere undersøkelse gjort blant norske kvinnelige håndballspillere og mannlige fotballspillere (Solenes, Gammelsæter og Herskedal 2008). Den viser også at det er et høyt utdanningsnivå blant idrettsutøvere. I Danmark er det blitt gjort en lignende studie (Nielsen, Nielsen, Christensen og Storm 2002). Også den bekrefter at idrettsutøvere kan sies å være generelt bedre utdannet enn normalbefolkningen.

Hvorfor velger så mange idrettsutøvere å studere ved siden av idretten? Ut fra et høyt utdanningsnivå blant utøverne kan en tro at idretten rekrutterer en spesiell type mennesker. Likevel er dette vanskelig å si noe om, ettersom vi ikke vet om spillerne ville tatt en høyere utdanning om de ikke hadde vært idrettsutøvere. Et mulig svar på dette spørsmålet kan vi få ved å benytte oss av ny-institusjonell teori (se teorikapittel). Ut fra en slik tilnærming kan det nemlig være moderne å studere ved siden av idrettskarrieren. Når en ny trend kommer vil utøvere ta til seg disse og tilpasse seg de nye normene. Da blir utøvere like i hvordan de opptrer fordi de ønsker å følge det nyeste og fordi andre gjør det samme. Etter hvert vil en slik kombinasjon bli sett på som "den rette" blant idrettsutøverne.

5.2 Lønns- og kontraktsforhold

Noe som kan være av betydning for at spillerne velger å ta en utdanning, er lønns- og kontraktsforholdene. Den noe dårlige økonomiske situasjonen i Toppserien og Postenligaen, viser seg blant annet gjennom utøvernes inntekt. Et stort flertall har en årslønn på hundre tusen kroner eller mindre for å drive med idrettslig aktivitet. Fåtalet av utøvere i de respektive ligaene har kontrakt som fulltidsprofesjonelle spillere. Hvis man sammenligner med en undersøkelse gjennomført blant mannlige fotballspillere på øverste, og nest øverste

nivå i Norge, finner man betydelige økonomiske forskjeller (Solenes, Gammelsæter og Herskedal 2008). Her viser det seg at kontrakt som fulltidsprofesjonell spiller er normalt og at over halvparten av spillerne tjente en halv million kroner eller mer av å være fotballspiller. Bare elleve prosent tjente hundre tusen kroner eller mindre. Undersøkelsen viste også forskjeller i utdanningsnivå. Sammenlignet med tallene fra vår undersøkelsen, var det en betydelig mindre andel (48 prosent) av fotballherrene som på det tidspunktet tok eller hadde fullført en høyere utdanning. Når man ser på disse forskjellene i økonomi og utdanning i de to undersøkelsene, kan en godt tenke seg at lønns- og kontraktsforhold er faktorer som påvirker om utøvere velger å ta utdanning eller ikke.

Ettersom det ikke er like gode økonomiske vilkår i kvinnefotball og herrehåndball, kan en for eksempel ikke bruke lønn som et virkemiddel for å gjøre ligaene attraktiv for spillerne. Selv om utøverne oppgir at klubbene er positive til en kombinasjon av idrett og utdanning, mangler det likevel noe på tilrettelegging. Dette er noe bekymringsverdig. Ettersom lave lønninger preger ligaene, bør klubbene bruke utdanning og tilrettelegging for det som et alternativt gode for å rekruttere spillere. Når dette ikke blir gjort, kan mangel på tilrettelegging bli en faktor som gjør at noen ikke får mulighet til å ta en høyere utdanning. På den andre siden vet vi ikke hvilket syn klubbene har rundt dette. Ettersom hovedfokuset til klubbene ligger i å oppnå sportslig resultater, er det ikke sikkert at de ser på det som sitt ansvarsområde.

5.3 Deltagelse på flere arenaer

De fleste utøverne i undersøkelsen, både kvinner og menn, gir uttrykk for at det er bra å kombinere idretten med utdanning og/eller jobb. Dette indikerer at det er positivt for en utøver å delta på flere arenaer, slik at ikke all fokus blir rettet mot idretten. Dette er noe som blant annet tidligere landslagssjef for håndballkvinnene, Marit Breivik, har belyst. Hun har uttalt at spillere må motiveres til å satse på utdanning i kombinasjon med toppidrett. Dette mener hun ikke bare er viktig for at de skal ha en utdanning å falle tilbake på, men også for å få et større samfunnsperspektiv enn kun det idrettsarenaen har å by på.¹³ Nettopp at det er positivt for de idrettslige prestasjonene å ha impulser fra annet enn bare idrettsmiljøet, gjør det til en påvirkende faktor for at flere ønsker å studere.

På den andre siden er det ikke nødvendigvis bare fordeler med å kombinere studier med idrett på høyt nivå. Det kommer frem blant nesten alle av de som på nåværende tidspunkt tar

---

¹³ <http://www.sportsanalyse.no>

høyere utdanning at en slik kombinasjon er tidkrevende. En av de kvinnelige fotballspillerne som har deltatt i undersøkelsen har uttalt ”...så krever klubbene at vi til en hver tid skal være mentalt forberedt til trening og kamp, noe som kan være vanskelig når en kanskje har vært på skolen i åtte timer før en skal prestere på banen”.

En undersøkelse gjennomført blant australske fotballspillere på øverste nivå, tar også for seg denne problematikken (Hickey og Kelly 2008). De har funnet ut at tid og mulighet til å studere ved siden av er en av utfordringene. Mangel på fokus og manglende evne til å forplikte seg til studiene blir sett på som de største hindrene for å ta utdanning.

Med krav om å ha fullt fokus på sin idrett, samtidig som en har en utdanning å prioritere, kan det føre til at noen utøvere føler at de blir dradd mellom å prestere på flere felt. Dette kan være en faktor som gjør at noen utøvere dermed kan velge å prioritere bort høyere utdanning.

Hvor problematisk er det egentlig for en utøver å delta på flere arenaer samtidig? Det viser seg at utdanning i større grad påvirker idrettskarrieren, sammenlignet med hvorvidt idrettskarrieren reduserer muligheten til å ta en høyere utdanning. Dette kan være en påvirkende faktor til at noen spillere velger bort utdanning underveis i idrettskarrieren. De utøverne som på nåværende tidspunkt velger å ikke studere, mener at enkelte faktorer påvirker et slikt valg i større grad enn andre. Noen faktorer går igjen både blant de kvinnelige og mannlige utøverne. Det ene er at spillerne ser det som noe problematisk å kombinere studiene med idretten. Det kan ligge flere årsaker til grunn i en slik påstand. Foruten utfordringene med å holde fokus til en hver tid og å klare kombinasjonen rent tidsmessig, kan en annen årsak være at det er individuelle forskjeller blant utøverne. Det er viktig å ta hensyn til at det kan variere fra spiller til spiller hvor godt man mestrer deltakelse på flere arenaer. En annen faktor som blir vektlagt, er at spillerne mener det ikke finnes interessante studier i nærheten av hvor klubben holder til. Både håndballspillere og fotballspillere som ikke tar noe form for utdanning, gir uttrykk for at de hadde tatt høyere utdanning hvis det hadde blitt gitt undervisning i nærheten. Utøverne antyder altså at det ikke er de selv det står på, men legger i større grad skylden på at tilbudene fra enkelte utdanningsinstitusjoner ikke er optimale. På den andre siden kan dette vise noe ansvarsfraskrivelse fra utøverne. Det er tross alt opp til idrettsutøver selv å finne et studium av interesse og finne informasjon om mulige alternativer.

Noe som er interessant er at mangel på tradisjon for å ta utdanning i klubb eller familie, ikke er en påvirkende faktor for utøvers valg om å ikke studere. Dette kan vi tolke ut fra ny-institusjonell teori. Utøvere med høyt utdannede foreldre kan kanskje føle et visst

forventningspress om at også de må ta høyere utdanning. På samme måte kan disse forventningene komme fra klubb. Hvis personer som spillerne ser på som sentrale og viktige i deres fotball- eller håndballmiljø, tar utdanning ved siden av idrettskarrieren, kan dette føre til at de ønsker å gjøre det samme. Etter hvert som flere tilpasser seg de forventningene som stilles, blir det vanlig å ta utdanning i kombinasjon med idretten, og over tid skapes det en tradisjon.

5.4 Livet etter idrettskarrieren

Utøverne ser ut til å være klar over at en idrettskarriere ikke varer evig og at det også kommer en karriere den dagen de legger opp som aktive idrettsutøvere. Det er derimot noen som er mer forberedt enn andre. De som på nåværende tidspunkt tar en høyere utdanning og de som har fullført en utdanning på et tidligere tidspunkt, har i større grad en plan for fremtiden. Blant de uten noen form for høyere utdanning viser det seg en større frykt og usikkerhet. Dette er kanskje ikke veldig overraskende, men likevel noe urovekkende, med tanke på at de ikke har noe å falle tilbake på om idrettskarrieren skulle få en brå avslutning. Den tryggheten som en utdanning gir, både i nåtid og for fremtid, er en innvirkende faktor som kan påvirke utøvere til å studere underveis i idrettskarrieren.

I Australsk fotball (AFL) oppfordrer og organiserer spillerforeningen, med støtte fra det australske fotballforbundet, utøverne i ligaen til å ta utdanning (Hickey og Kelly 2008). På den måten forbereder de spillerne til livet etter fotballkarrieren. Siden programmet startet i år 2000 har over tusen fotballspillere mottatt finansiering via utdanningsprosjekt, som er laget for å støtte spillerne i deres utdannelse. Et slikt prosjekt kunne muligens vært satt i gang også i hjemlige ligaer. Ut fra vår undersøkelse er ikke dette nødvendigvis for å få flere til å ta utdanning, ettersom utdanningsnivået er høyt. Det som derimot kunne gjort det aktuelt er at spillerne da ville fått bedre økonomiske vilkår for å studere, samtidig som det blir satt mer i system. På en annen side ser ikke den økonomiske situasjonen i kvinnefotball, og spesielt herrehåndball, ut til å være den beste. Derfor vil det muligens være vanskelig å finansiere et slikt prosjekt. Kanskje burde de respektive forbundene trå til her? Ettersom fotball- og håndballklubbene i hovedsak prioriterer sin tid og sine ressurser på det sportslige for å oppnå resultater, burde nok hovedansvaret ligge hos forbundene. Likevel er det nødvendig med et samarbeid mellom klubb og forbund om et slikt prosjekt skulle fungert her i Norge. Ut fra vår undersøkelse er det likevel grunn til å tro at det finnes et potensial for et slikt utdanningsprosjekt. Kanskje er det nettopp dette norsk herrehåndball og kvinnefotball

trenger? For som vi nå har sett er både utøvere og klubber positive til kombinasjonen idrett og utdanning. Dette ville da ført til at utøvere, klubber og utdanningsinstitusjoner hadde hatt et system å forholde seg til.

LITTERATUR OG REFERANSELISTE

- Bøker
  - Coakley, Jay J. 1994. *Sport in society, issues and controversies*. Fifth edition. Kap 2, s.27-36. Cambridge: Polity
  - Giddens, Anthony. 1993. *Sociology*. Second edition. Kap 22, s.705-730. St.Louis: Mosby
  - Goksøyr, Matti og Olstad, Finn. 2002. *Fotball! Norges Fotballforbund 100 år*. Oslo: Norges Fotballforbund
- Artikler
  - Bergsgard, Nils Arne. 2003. *Fornuft og følelser. Unge, lovende idrettsutøvere på spranget til en toppidrettskarriere*. Arbeidsrapport 2/2003. Bø: Telemarksforskning
  - Gammelsæter, Hallgeir og Jakobsen, Stig-Erik (2008), Models of Organization in Norwegian Professional Soccer, *European Sport Management Quarterly*, Vol. 8, No. 1: 1-25
  - Gilberg, Runar og Breivik, Gunnar. 1998. *Hvorfor ble de beste best?* Oslo: Norges idrettshøgskole
  - Hickey, Christopher og Kelly, Peter. 2008. *Preparing to not be a footballer: higher education and professional sport*. I: *Sport, Education and society*. Vol 13, No. 4, November 2008, ss. 477-494.
  - Nielsen, Nielsen, Christensen og Storm. 2002. *Kontraktspillere i Fodbold og handbold. Bind I*. Roskilde: Roskilde Universitetscenter
  - O'Brien, Danny and Slack, Trevor (2004), Strategic Responses to Institutional Pressures for Commercialisation: A Case Study of an English Rugby Union Club, in Slack, Trevor (ed.) *The Commercialisation of Sport*, Routledge
  - Slack, Trevor (1997), Change in Sport Organizations, chp. 11 in *Understanding Sport Organizations*, Human Kinetics
  - Solenes, Oskar; Gammelsæter, Hallgeir og Herskedal, Kjell Marius. 2008. *Penger inn, vettet ut? – om idrett, utdanning og kommersialisering*. Arbeidsnotat/Høgskolen i Molde, nr 2008:8. Molde: Høgskolen i Molde

- Lover
  - Universitets- og høyskoleloven. 2005. *Lov av 1.april 2005 nr1: Lov om høyskoler og universitet. §4.3(5)*. <http://www.lovdata.no> (Lest 20.03.2009)

- Avisartikler
  - Adresseavisen. 2008. *Lettere å kombinere studier og toppidrett*. 10.juli, s.8. Del: Adr-Tabloid.

- Internettadresser:
  - adressa.no: <http://www.adressa.no/sport/handball/article1315199.ece> (15.05.2009)
  - aftenposten.no: <http://fotball.aftenposten.no/eliteserien/article129410.ece> (14.04.2009)
  - ekstranett.no: <http://ekstranett.fotball.no/Toppserien/Jenteloftet/> (15.03.2009)
  - handball.no: <http://www.handball.no/p1.asp?p=1740> (15.05.2009)
  - h-avis.no: <http://www.h-avis.no/article/20090210/SPORT/88008912/1226> (26.03.2009)
  - kattemkf.no: http://kattemkf.no/index.php?option=com_content&task=view&id=381&Itemid=1 (15.03.2009)
  - ntnu.no: <http://www.ntnu.no/studier/teamntnu> (27.04.2009)
  - Omsetningstall fra Toppserien: E-post fra Rune Nordhaug, klubbisensansvarlig for Norges Fotballforbund. 16.02.2009.
  - olympiatoppen.no: <http://olympiatoppen.no/forutovere/Utdanningskoleogjobb/toppidrettogstudier/page1614.html> (27.04.2009)
<http://olympiatoppen.no/forutovere/Utdanningskoleogjobb/toppidrettogstudier/page1614.html> (27.04.2009)
  - smp.no: <http://fotball.smp.no/eliteserien/article130576.ece> (03.03.2009)
  - sportsanalyse.no: <http://www.sportsanalyse.no/wip4/aabrekk-offside/d.epl?id=414575> (14.04.2009)
  - SSB, Statistisk Sentralbyrå: <http://www.ssb.no/utniv/> (26.03.2009)
<http://www.ssb.no/utniv/> (26.03.2009)
<http://www.ssb.no/utniv/> (26.03.2009)
<http://www.ssb.no/emner/04/01/utniv/tab-2008-08-21-03.html> (26.03.2009)

VEDLEGG 1: Vedleggstabeller

Vedleggstabell 1: Aldersmessig fordeling av fotballspillere. Prosentandeler.	
Alder	Prosent
16-20	34
21-24	26
25-29	24
30-38	15
Total (N=137)	99

Vedleggstabell 2: Sivil status. Prosentandeler.	
Bor alene	64
Samboer	30
Gift	5
Total (N=132)	99

Vedleggstabell 3: Antall barn. Prosentandeler.	
Antall barn	Prosent
0	96
1	3
3	1
Total (N=137)	100

Vedleggstabell 4: Har du på nåværende tidspunkt jobb ved siden av din idrettskarriere. Prosentandeler.	
Ja	56
Nei	44
Total (N=136)	100

Vedleggstabell 5: Idrettskarriere redusert mulighet til å ta videregående utdanning. Prosentandeler.	
I stor grad	-
I noen grad	21
I liten grad	20
Nei, ingen betydning	53
Ikke relevant	6
Total (N=128)	100

Vedleggstabell 6: Fullført videregående utdanning. Prosentandeler.			
	Ja	Nei	Totalt (N)
Allmenn-/yrkesfag	35	65	100 (137)
Idrettslinje	55	45	100 (137)

Vedleggstabell 7: Tilfredshet med egen situasjon. Prosentandeler.					
	Meget uenig/ uenig	Verken enig eller uenig	Enig /Meget enig	Ikke relevant/ Vet ikke	Total (N)
Det er økonomisk nødvendig for meg å ha en jobb ved siden av idretten,	13	10	71	6	100 (135)
Det et jeg tar utdanning/jobbb ved siden av har gått utover min idrettskarriere.	22	25	50	3	100 (134)
Jeg er villig til å satse fullt på idrettskarrieren og utsette jobb/utdanning til etterpå.	37	20	37	6	100 (135)
Jeg føler meg ofte tidsmessig presset i hverdagen.	9	7	85	-	101 (136)

Vedleggstabell 8: Prosentandeler.					
	Meget uenig/ uenig	Verken enig eller uenig	Enig /Meget enig	Ikke relevant/ Vet ikke	Total (N)
Klubben er negativ til at utøverne har en jobb/tar utdanning ved siden av idretten.	86	9	2	3	100 (136)
Min klubb legger til rette for min sivile karriere/utdanning.	16	33	46	5	100 (135)

Vedleggstabell 9: Hvilke type jobb vil du foretrekke etter endt idrettskarriere. Prosentandeler.	
En jobb med tilknytning til min idrett	9
En jobb innen det området jeg har utdannet meg/er under utdanning	65
Jeg vil fortsette med min nåværende jobb	16
Vet ikke/ikke relevant	6
Annet	4
Total (N=136)	100

Vedleggstabell 10: Aldersmessig fordeling av håndballspillere. Prosentandeler.	
Alder	Prosent
16-20	17
21-24	31
25-29	26
30-38	27
Total (N=72)	101

Vedleggstabell 11: Sivil status. Prosentandeler.	
	Prosent
Bor alene	43
Samboer	40
Gift	17
Total (N=72)	100

Vedleggstabell 12: Antall barn. Prosentandeler.	
Antall barn	Prosent
0	82
1	4
2	14
Total (N=72)	100

Vedleggstabell 13: Har du på nåværende tidspunkt jobb ved siden av idrettskarrieren. Prosentandeler.	
Ja	74
Nei	26
Total (N=72)	100

Vedleggstabell 14: Idrettskarriere redusert mulighet til å ta videregående utdanning. Prosentandeler.	
I stor grad	6
I noen grad	10
I liten grad	28
Nei, ingen betydning	51
Ikke relevant	6
Total (N=69)	101

Vedleggstabell 15: Fullført videregående utdanning. Prosentandeler.			
	Ja	Nei	Totalt (N)
Allmenn-/yrkesfag	51	49	100 (72)
Idrettslinje	47	53	100 (72)

Vedleggstabell 16: Idrettskarriere redusert mulighet til å ta høyere utdanning. Prosentandeler.	
I stor grad	16
I noen grad	33
I liten grad	22
Nei, ingen betydning	22
Ikke relevant	7
Total (N=69)	100

Vedleggstabell 17: Tilfredshet med egen situasjon. Prosentandeler.					
	Meget uenig/ uenig	Verken enig eller uenig	Enig /Meget enig	Ikke relevant/ Vet ikke	Total (N)
Det er økonomisk nødvendig for meg å ha en jobb ved siden av idretten.	6	14	78	3	101 (72)
Det et jeg tar utdanning/jobb ved siden av har gått utover min idrettskarriere.	11	22	63	4	100 (72)
Jeg er villig til å satse fullt på idrettskarrieren og utsette jobb/utdanning til senere.	42	18	35	6	101 (72)
Jeg føler meg ofte tidsmessig presset i hverdagen.	7	7	86	-	100 (72)

Vedleggstabell 18: Prosentandeler.					
	Meget uenig/ uenig	Verken enig eller uenig	Enig /Meget enig	Ikke relevant/ Vet ikke	Total (N)
Klubben er negativ til at utøverne har en jobb/tar utdanning ved siden av idretten.	87	4	8	-	99 (71)
Min klubb legger til rette for min sivile karriere/utdanning.	20	39	40	1	100 (72)
Jeg betrakter mitt forhold til klubben som et forhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker.	32	24	42	3	101 (72)

Vedleggstabell 19: Hvilke type jobb vil du foretrekke etter endt idrettskarriere. Prosentandeler.	
En jobb med tilknytning til min idrett	10
En jobb innen det området jeg har utdannet meg/er under utdanning	58
Jeg vil fortsette med min nåværende jobb	22
Vet ikke/ikke relevant	3
Annet	7
Total (N=72)	100

VEDLEGG 2: Spørreskjema

Idrett og utdanning 2-14:03-14:07

1) 1) Kjønn?

Kvinne Mann

2) 2) Fødselsår?

- Select answer -

3) 3) Siviltstand?

Bor alene Samboer Gift

4) 4) Hvor mange barn har du?

0
 1
 2
 3
 4
 5 eller flere

5) 5) Hvor mange klubber/ lag (inklusive din nåværende) har du spilt for fra og med juniornivå?

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7 eller flere

6) 6) Hvor lenge har du spilt for din nåværende klubb? Angi i antall måneder.

7) 7) Er du medlem i Norske idrettsutøveres Sentralorganisasjon (NISO)?

- Ja
- Nei
- Nei, men jeg har vært tidligere

8) 8) Har du på noe tidspunkt i din karriere vært uttatt for A-landslag eller aldersbestemte landslag? (sett evt. flere kryss)

- Nei, aldri
- Ja, seniornivå
- Ja, aldersbestemte landslag

9) 9) Hvordan vil du beskrive dine fremtidige sportslige ambisjoner?

- Jeg er i ferd med å trappe ned fra mitt nåværende sportslige nivå
  - Jeg har som mål å bevare mitt nåværende sportslige nivå
  - Jeg har som mål å forbedre mitt nåværende sportslige nivå
-

10) 10) Hvilke type kontrakt har du nå?

- Kontrakt som fulltidsprofesjonell spiller
- Kontrakt som deltidsbekjeftet spiller
- Leiekontrakt
- Annen type kontrakt

11) 11) Hvilke betydning tilla du forholdene nedenfor da du skrev under på din nåværende kontrakt?

Ingen Liten Noe Stor stor Ikke Meget relevant/ve t ikke

God lønn og bonus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gode treningsforhold	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gode muligheter for spilletid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sportslig nivå	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gode muligheter for kombinasjon med jobb/utdannelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hensyn til familie/ektefeller/venner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilhørighet til klubben/laget	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12) 12) Er det andre forhold som hadde betydning da du skrev under på din nåværende kontrakt?

13) 13) Hvor stor, omtrent, var din samlede inntekt før skatt i 2008 (gjelder kun inntekt fra aktuell idrett)?

- <100.000 kr
- 100.000 - 250.000 kr
- 250.000 - 500.000 kr
- 500.000 - 750.000 kr
- 750.000 - 1.000.000 kr
- 1.000.000 kr<

14) 14) Har du på nåværende tidspunkt jobb ved siden av din idrettskarriere?

- Ja

Nei

---

15) 15) Sparer du penger til tiden etter idrettskarrieren, i så fall hvordan? (sett gjerne flere kryss)

- Nei, sparer ikke opp penger
- Ja, pensjonssparing gjennom Ja, NISO-medlemskap
- Ja, vanlig pensjonssparing
- Ja, fondssparing
- Ja, investeringer
- Ja, alminnelig oppsparing
-

16) 16) Sparer du på noen andre måter enn de som er nevnt ovenfor? Presiser her.

---

17) 17) Hvor stor prosentandel av din samlede inntekt sparer du opp hvert år?

- 0%
- 1-10%
- 11-20%
- 21-30%
- 31-40%
- over 40%

18) 18) Hvilke grunn- og videregående utdanning har du fullført? (du skal krysse av på alle dine avsluttede utdanninger)

- Ungdomsskole
- Videregående skole (yrkes- eller allmennfaglig)
- Videregående (idrettslinje, idrettsgymnas)
-

19) 19) Har du fullført noen utdanning ved høyskole og/eller universitet?

Ja

Nei

20) 20) Hvilke utdannelsesnivå har den personen du regner som den mest sentrale personen i din oppvekst?

Ungdomsskole

Videregående skole (artium)

Universitets- eller høyskoleutdanning

21) 21) Tar du utdanning nå? Kryss av i så fall for hvilken utdanning. (sett kun ett kryss)

Nei

Ja, videregående skole (yrkes- eller allmennfag)

Ja, videregående skole (idrettslinje/idrettsgymnas)

Ja, høyere utdanning (universitet eller høyskole)

Ja, folkehøgskole

Ja, annet

22) 22) Tar du en annen utdanning enn de som er nevnt over? Presiser her.

This box is shown in preview only..

The following criteria must be fulfilled for this question to be shown:

21) Tar du utdanning nå? Kryss av i så fall for hvilken utdanning. (sett kun ett kryss) - Ja, videregående skole (yrkes- eller allmennfag)

or

21) Tar du utdanning nå? Kryss av i så fall for hvilken utdanning. (sett kun ett kryss) - Ja, videregående skole (idrettslinje/idrettsgymnas)

or

21) Tar du utdanning nå? Kryss av i så fall for hvilken utdanning. (sett kun ett kryss) - Ja, annet

or

21) Tar du utdanning nå? Kryss av i så fall for hvilken utdanning. (sett kun ett kryss) - Ja, folkehøgskole

or

21) Tar du utdanning nå? Kryss av i så fall for hvilken utdanning. (sett kun ett kryss) - Ja, høyere utdanning (universitet eller høyskole)

23) 23) Forventer du å kunne gjennomføre din nåværende utdanning på normert tid?

Ja

Nei

24) 24) Har din idrettskarriere redusert dine muligheter til å ta en utdanning?

	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Nei, ingen betydning	Ikke relevant
Videregående utdanning	☐	☐	☐	☐	☐
Høyere utdanning	☐	☐	☐	☐	☐

Vi vil i spørsmål 25 og 27 be deg ta stilling til en rekke utsagn. Dette gjør du ved å markere din holdning til disse i en av de seks svaralternativene nedenfor. Du kan kun krysse av for en svarmulighet per utsagn. Er du i tvil eller hvis spørsmålet ikke er relevant for deg, kan du sette kryss i kolonnen "ikke relevant/vet ikke".

25) 25) Jeg ønsker å ta høyere utdanning, men gjør det ikke fordi...

	Meget uenig	Uenig	Verken enig eller uenig	Enig	Meget enig	Ikke relevant / vet ikke
- det er problematisk å kombinere med idretten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- jeg har akkurat skiftet klubb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- jeg synes det er et stort skritt å ta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- klubben har akkurat skiftet trener	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- det finnes ikke interessante studier i nærheten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- klubben ikke ligger til rette for dette	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- det er ikke tradisjon å ta utdanning i min klubb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- det er ikke tradisjon å ta utdanning i min	☐	☐	☐	☐	☐	☐

familie

---

26) 26) Er det andre forhold som gjør at du ikke tar utdanning? Presiser her.

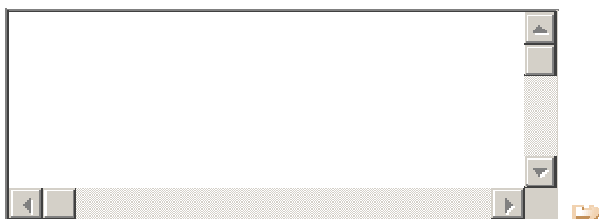

27) 27) Jeg hadde tatt høyere utdanning hvis...

	Meget uenig	Uenig	Verken enig eller uenig	Enig	Meget enig	Ikke relevant / vet ikke
- jeg fant et godt nettbasert studium	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- støtteapparatet la bedre til rette for det	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- jeg fikk tildelt en studieveileder ved studiested	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- treneren min oppfordret meg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- det ble gitt undervisning i nærheten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- flere i klubben gjorde det sammen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

---

28) 28) Er det andre forhold som kunne vært avgjørende for at du kunne tatt høyere utdanning? Presiser her.

I spørsmål 29 til og med 39 ber vi deg spesifisere ditt tidsforbruk i en "normal" uke i konkurransesesongen. Tiden du bruker på hver aktivitet (antall timer) føres opp i boksen under. Anfør "0" hvis du ikke bruker noe tid på gjeldende aktivitet.

29) 29) - på allminnelig fastlagt klubbtrening (inkl. felles styrketrening, løpetrening, skadebehandling etc.)

30) 30) - på egentrening utenfor alminnelig klubbtrening

31) 31) - på annen trening (mental trening o.l.)

32) 32) - på transport i forbindelse med trening

33) 33) - på hvile, inkludert nattesøvn

34) 34) - på kamper/konkurranser (forberedelser, taktikk, transport etc.)

35) 35) - på andre klubbmessige forpliktelser (for eksempel PR/sponsorarbeid)

36) 36) - på jobb utenom idrett

37) 37) - på utdanning

- Select answer -

38) 38) - på transport i forbindelse med utdanninge/jobb

- Select answer -

39) 39) - på familie og venner

- Select answer -

I det neste to spørsmålene blir du bedt om å ta stilling til en rekke utsagn. Dette gjør du ved å markere din holdning til disse i en av de seks svaralternativene nedenfor. Du kan kun krysse av for ett svaralternativ per utsagn. Er du i tvil, eller er ikke spørsmålet relevant for deg, kan du sette kryss i kolonnen "ikke relevant/vet ikke".

40) 40)

	Meget uenig	Uenig	Verken enig eller uenig	Enig	Meget enig	Ikke relevant / vet ikke
Jeg betrakter mitt forhold til klubben som et forhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miljøet i klubben min er bra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klubben min har en god organisasjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klubben er negativ til at utøverne har en jobb/tar utdanninge ved siden av idretten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min klubb legger til rette for min sivile karriere/utdanninge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min klubb hjelper, eller har hjulpet meg med å finne en jobb	☐	☐	☐	☐	☐	☐

41) 41) Tilfredshet med egen situasjon samt ønsker for fremtiden.

	Meget uenig	Uenig	Verken enig eller uenig	Enig	Meget enig	Ikke relevant / vet ikke
Det er bra hvis man kan ta en utdanning eller ha en jobb ved siden av idretten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er ofte tidsmessig presset i min hverdag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er villig til å satse på idretten nå og utsette jobb/utdanning til senere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er økonomisk nødvendig for meg å ha en jobb ved siden av min idrettskarriere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har ikke tenkt alvorlig på hva jeg skal gjøre etter endt idrettskarriere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er veldig fornøyd med min situasjon slik den er i dag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det at jeg tar utdanning/har en jobb ved siden av går utover min idrettskarriere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har en klar idé om hva jeg skal gjøre etter endt idrettskarriere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har vanskeligheter med å kombinere jobb og idrettskarriere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg frykter ofte for mine fremtidsutsikter når jeg legger opp som aktiv idrettsutøver	☐	☐	☐	☐	☐	☐

42) 42) Hvilke type jobb vil du foretrekke etter endt idrettskarriere? (sett ett kryss)

En jobb med tilknytning til min idrett (for eksempel trener/leder,

agent, journalist/kommentator etc.)

En jobb innen det området jeg har utdannet meg/ er under utdanning i/ planlegger å utdanne meg i

Jeg vil fortsette med min nåværende jobb

Vet ikke / ikke relevant

Annet

---

43) 43) Hvis annet, hvilke type jobb vil det være?

---

44) 44) Har du noen supplerende kommentarer til spørreskjemaet som du mener kan ha relevans for undersøkelsen, er du velkommen til å skrive det nedenfor.

© Copyright www.questback.com. All Rights Reserved.

VEDLEGG 3: Informasjonsbrev til utøverne

Høgskolen i Molde
Pb. 2110
6402 Molde

Molde 26.01.2009

Til deltagerne i undersøkelsen ”Idrett og utdanning”

Dette er en undersøkelse gjennomført av tre forskere: Hallgeir Gammelsæter, Kjell Marius Herskedal og Oskar Solenes (prosjektansvarlig) og to studenter: Kristine Bøe og Kjell Andre Eide, ved Høgskolen i Molde. Norges Fotballforbund og Norges Håndballforbund er informerte om gjennomførelsen.

Hensikten med undersøkelsen er å få bedre kunnskap knyttet til hvilke valg unge norsk eliteidrettsutøvere står overfor når det gjelder forhold som har innvirkning på livet etter idrettskarrieren. Vårt fokus i denne undersøkelsen retter seg spesielt mot forholdet mellom idrett og utdanning.

I dag vet vi ikke så mye om hvilke muligheter utøvere på høyt prestasjonsnivå har til å kombinere sin idrettskarriere med utdanning eller jobb. Kunnskap om dette vil være viktig for en diskusjon innenfor toppidretten om hvordan det kan legges til rette for en kombinasjon av idrett og utdanning. Det vil derfor ha stor betydning for oss at du tar deg tid til å besvare skjemaet. Vi gjør oppmerksom på at:

- ❖ skjemaene vil vere aidentifisert slik at det ikke vil vere mulig for uvedkomne å kjenne igjen den enkelte utøvers identitet.
- ❖ forskere og assiserter som arbeider med prosjektet er alle underlagt taushetsplikt.
- ❖ opplysningene du gir vil bli behandlet konfidensielt.
- ❖ listene hvor ditt navn, telefonnummer og e-postadresse står oppført vil ved prosjektlutt, senest 01.06.2009, bli makulert og eventuelle indirekte personopplysninger anonymiseres/ kategoriseres.
- ❖ verken klubb, forbund eller trenere vil få tilgang til dine opplysninger.
- ❖ opplysningene vil bli brukt i utarbeidelse av statistikk.
- ❖ resultatene fra undersøkelsen vil i hovedsak bli publisert i media, vitenskaplige artikler og forskningsrapporter.

Deltagelse i prosjektet er frivillig, men vi håper du ser viktigheten ved å delta. Ved å returnere spørreskjema gir du ditt samtykke til bruk av de opplysningene som kommer fram i spørreskjema. Ditt samtykke kan likevel trekkes tilbake når du måtte ønske det. Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskaplige datatjeneste.

Vi takker på forhånd for din tid.

Med vennlig hilsen

Oskar Solenes

oskar.solenes@himolde.no

tlf. 99 01 12 13

Kristine Bøe

kristine.boe@himolde.no

Tlf: 92 41 71 52

Kjell Andre Eide

kjell.a.eide@himolde.no

Tlf: 93 04 21 61

Hallgeir Gammelsæter

hallgeir.gammelsater@himolde.no

tlf. 91 55 37 38

Kjell Marius Herskedal

kjell.m.herskedal@himolde.no

tlf. 41 44 13 98